

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 412 din 13.07.2022

Dosar nr: 168/ 2022

Petiția nr: 1734/07.03.2022

Petent:

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (autosesizare)

Reclamat:

Obiect: afirmații discriminatorii cu privire la femeile cecene: *“Acolo poți să omori femeile oricând! Nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva, dar mi se pare că ei își păstrează niște tradiții cu care eu sunt de acord. Asta e viziunea mea despre viață! Nu putem să mai fim niciodată ca ei. Noi am pierdut multe lucruri pe parcurs. Chiar dacă bisericile sunt din ce în ce mai populate, copiii noștri au alte exemple în viață și altă educație. Îmi pare rău să spun lucrul ăsta, dar suntem foarte departe de ei!”*

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentei

1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării - Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, București

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2. cu adresa de comunicare a actelor de procedură la FC Voluntari cu sediul în Voluntari, Str. Stadionului nr. 1, Jud. Ilfov

II. Procedura de citare a părților

3. În temeiul art. 20, alin. 4 din OG nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. Prin adresa nr. 2763/14.04.2022 a fost citat petentul iar prin adresa nr. 1734/14.04.2022 a fost citată partea reclamată, părțile fiind invitate la ședința de audieri din data de 03.05.2022 (filele 3-4 la dosar).

5. De asemenea, i s-a comunicat petentului că, în conformitate cu art. 7, alin.1 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, raportat la obiectul sesizării, s-a invocat din oficiu excepția lipsei calității procesuale active în fața Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (fila 4 la dosar).

6. Petentul nu a formulat apărări cu privire la excepția de invocată de către Consiliu.

7. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerile părților

Sușinerile petentului

8. Petentul sesizează Consiliul cu privire la afirmațiile făcute de reclamat în data de 05.03.2022:

„Rep: Se spune despre Kadîrov că e un om sângeros...

R: - Eu nu știu de atentate sau crime, dar nu mă miră cu nimic. E un om foarte credincios și fidel legilor Islamului. Chiar dacă sunt ortodox, pentru că am trăit mult în Turcia și în Cecenia, apreciez foarte mult musulmanii. Oamenii au credință, merg și se roagă, copiii cântă imnul național când ies de la școală, respectul față de părinți, cultura muncii și multe alte lucruri care m-au lăsat mască.

Rep: Ce te-a șocat în Cecenia? Avem ceva de învățat de la ei?

R: Acolo poți să omori femeile oricând! Nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva, dar mi se pare că ei își păstrează niște tradiții cu care eu sunt de acord. Asta e viziunea mea despre viață! Nu putem să mai fim niciodată ca ei. Noi am pierdut multe lucruri pe parcurs. Chiar dacă bisericile sunt din ce în ce mai populate, copiii noștri au alte exemple în viață și altă educație. Îmi pare rău să spun lucrul ăsta, dar suntem foarte departe de ei.,

9. Astfel, petentul consideră că afirmațiile sunt discriminatorii și solicită ca, pe lângă constatarea faptei de discriminare și aplicarea amenzii contravenționale, să se dispună și obligarea părții reclamate să publice, în mass-media, un rezumat al hotărârii.

10. În susținerea celor afirmate în petiție, petentul a comunicat la dosar un screenshot cu pagina web a publicației, precum și link-ul de direcționare către interviu:

Sușinerile reclamatului

11. Reclamatul invocă lipsa calității procesuale active a petentului considerând că acesta nu demonstrează niciun interes în cauză.

12. În acest sens, arată că din interpretarea art. 20 alin. (1) din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea discriminării rezultă că legiuitorul recunoaște calitatea procesuală activă în fața CNCD doar persoanei fizice asupra căreia s-a produs posibila faptă de discriminare, și care are un interes legitim în speță și/sau organizațiilor nonguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au un interes legitim în combaterea discriminării. Or, în speța de față, petentul este o persoană fizică de gen masculin, care nu probează niciun interes legitim, mai ales că declarația s-a referit la condiția femeilor din Cecenia.

13. Pe fondul cauzei, partea reclamată consideră că declarația se încadrează în limitele libertății de exprimare din următoarele considerente:

- interviul a avut loc în contextul în care cecenii și-au asumat o implicare în războiul din Ucraina, iar reclamatul a evoluat în Cecenia, în cariera sa fotbalistică, scopul jurnalistului fiind să afle de la acesta despre cum s-a desfășurat viața sportivă în Cecenia, care sunt tradițiile în țara respectivă, și cum este liderul cecen. Din lecturarea întregului interviu, este lesne de constatat că în mare parte a declarațiilor s-a discutat despre sport și despre condițiile în care se desfășoară competiția sportivă.

14. Din conținutul declarației reiese faptul că nu este de acord cu tratamentul aplicat femeilor în Cecenia, prima întrebare a jurnalistului fiind: „ce te-a șocat în Cecenia?” Având în vedere întrebarea, răspunsul a fost: „Acolo poți să omori femeile oricând!”, în răspuns fiind clar că s-a calificat tratamentul aplicat femeilor din Cecenia ca fiind unul șocant, un tratament care a șocat. Or, un om șocat dezaprobă un tratament care i-a

generat această reacție, în speță fiind dezaprobat tratamentul aplicat femeilor în Cecenia.

15. De asemenea, se observă că jurnalistul a formulat doua întrebări în același anunț: *"Ce te-a șocat în Cecenia? Avem ceva de învățat de la ei?"*

16. Reclamatul arată că mai întâi a răspuns la prima întrebare: *"Acolo poți să omori femeile oricând! Nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva, după care a continuat să se refere la a doua întrebare, declarând: dar mi se pare că ei își păstrează niște tradiții cu care eu sunt de acord. Asta e viziunea mea despre viață! Nu putem să mai fim niciodată ca ei. Noi am pierdut multe lucruri pe parcurs. Chiar dacă bisericile sunt din ce în ce mai populate, copiii noștri au alte exemple în viață și altă educație. Îmi pare rău să spun lucrul ăsta, dar suntem foarte departe de ei!"*

Reclamatul consideră că din exprimarea lui rezultă faptul că tradițiile nu au legătură cu tratamentul pe care aceștia îl aplică femeilor în Cecenia, ci cu tradițiile lor privind exemplele în viață și educația, care au la bază disciplina și moștenirea istorică.

17. În continuarea expunerii, reclamantul își reproșează cel mult o neglijență în exprimare, în sensul în care nu a fost atent în a distinge mai clar în răspunsurile oferite celor două întrebări formulate de jurnalist în același enunț, considerând că orice cititor de bună credință interpretează și înțelege corect faptul că acesta a dezaprobat un tratament șocant aplicat femeilor.

18. Totodată, se arată că această declarație a generat foarte multe acuzații și atacuri publice la adresa reclamatului, care l-au afectat atât pe plan personal cât și profesional pe nedrept, iar în urma acestor acesta și-a cerut public scuze femeilor dar și tuturor celor care au înțeles altceva din declarația lui, simțindu-se lezați. Comunicatul a fost preluat de mass-media (de ex)

19. Partea reclamată menționează că în întreaga viață sportivă activă, cât și ulterior în cariera prezentă în sport, acesta a promovat respectul și fair play-ul.

20. În concluzie, partea reclamată arată că se consideră responsabil pentru neglijență în exprimare, dar apreciază că o interpretare cu bună credință a contextului, scopului și conținutului interviului probează că acesta nu a promovat tratamente degradante, inacceptabile față de femei.

21. Se solicită în principal, clasarea petiției prin admiterea excepției lipsei calității procesuale active a petentului, iar în subsidiar, pe fondul cauzei, se solicită să se constate că declarația se încadrează în limitele libertății de exprimare având în vedere contextul, scopul și conținutul acesteia, cu respingerea plângerii ca fiind nefondată.

IV. Motivele de fapt și de drept

23. Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt Ordinul C.N.C.D. nr. 144/2008 privind Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicat în monitorul oficial nr. 348 din 6 mai 2008.

Principiile de analiză

Art. 5 și art. 7 din Ordinul C.N.C.D. nr. 144/2008 privind Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor;

Aplicarea principiilor la speță

24. Luând act de excepția invocată atât din din oficiu, cât și de către reclamat, Colegiul urmează a analiza excepția lipsei calității procesuale active a petentului. Conform prevederilor art. 5 din Ordinul C.N.C.D. nr. 144/2008 privind Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor: *"Petentul este persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea faptei de discriminare împotriva sa".*

Potrivit dispozițiilor art.7 alin. 1 din Ordinul C.N.C.D. nr. 144/2008 privind Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor *"persoana interesată este fie persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva sa, fie una din persoanele prevăzute la art. 8 alin.1 și 2 sau alte personae care au un interes legitim în combaterea discriminării și reprezintă o persoană, un grup de personae sau o comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare"*.

Ba mai mult, din lecturarea actului normativ O.G. 137/2000R, reținem că legiuitorul intern a oferit calitate **procesuală activă în fața C.N.C.D.** doar persoanei asupra căreia s-a produs discriminare sau/și organizațiilor neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au un interes legitim în combaterea discriminării.

Prin urmare, înțelegem că legiuitorul intern practic a limitat persoanele care au calitatea procesuală activă în fața C.N.C.D (din prisma unui interes legitim) la persoana asupra căreia s-a manifestat discriminare și/sau organizațiile neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au un interes legitim în combaterea discriminării, ceilalți subiecți activi ai discriminării având calitatea procesuală activă doar în fața instanței de judecată care poate constata fapta de discriminare și restabilirea situației anterioare discriminării.

Astfel, prin raportare la prevederile legale mai sus menționate, o persoană poate fi calificată ca având **calitate procesuală activă în fața C.N.C.D.** numai dacă îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

- Existența unui interes legitim în combaterea discriminării;
- Existența calității de reprezentant al unei persoane, grup de persoane sau comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare.

Având în vedere cele de mai sus, precum și faptul că petentul nu a demonstrat nici calitatea, și nici interesul, Colegiul director urmează să admită excepția lipsei calității procesuale active.

22. Întrucât petentului îi lipsește calitatea conferită de lege de a formula o astfel de sesizare la CNCD, Colegiul director, considerând afirmațiile în cauză ca fiind discriminatorii, în virtutea art. **art. 19, alin. 2 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată și prevederile art. 13 din Ordinul nr. 144/2008 privind aprobarea Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor, se sesizează din oficiu, prin membrii Colegiului director al Consiliului.**

23. Posibilitatea de a desfășura activitatea jurisdicțională din oficiu este întemeiată pe rolul activ pe care trebuie să îl îndeplinească Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ca autoritate ale cărei obiective și sarcini au fost în mod exclusiv orientate

către domeniul discriminării, rol exercitat în vederea aflării adevărului și prevenirii și combaterii tuturor actelor de discriminare, așa cum O.G. nr. 137/2000, prin însuși titlu, își propune ca finalitate.

24. „Autosesizarea cu privire la orice situație, anunț sau eveniment, în privința cărora există indicii cu privire la existența unor fapte care presupun săvârșirea unei fapte de discriminare, poate fi inițiată de oricare membru al Colegiului director, prin întocmirea unei note de autosesizare, motivată”.

25. Colegiul director respinge excepția lipsei interesului, având în vedere caracterul contravențional al faptelor de discriminare, stabilit prin prevederile O.G. nr. 137/2000. Cum arată Ordonanța de Guvern nr. 2/2001 prin art. 1, legislația în domeniul contravențional apără valorile sociale. Art. 18 din O.G. nr. 137/2000 precizează responsabilitatea CNCD privind aplicarea și controlul respectării prevederilor ordonanței, acordând posibilitatea sesizării din oficiu prin art. 19 alin. 1 al ordonanței, iar art. 25 alin. 1 prevede: „Membrii Colegiului director al Consiliului sunt garanți ai interesului public”. Coroborând interesul public de a apăra valorile sociale cu calitatea de garant al interesului public oferit membrilor Colegiului director, rezultă interesul fiecărui membru al Colegiului director de a formula autosesizări, conform reglementărilor precizate și citate anterior ale Procedurii interne de soluționarea petițiilor și sesizărilor.

26. Decizia nr. 1.096 din 15 octombrie 2008 a Curții Constituționale precizează caracterul constituțional al sesizării din oficiu:

„Cea de-a doua modalitate de declanșare a jurisdicției speciale administrative o constituie sesizarea din oficiu a Consiliului și reprezintă expresia principiului oficialității în materie contravențională. În toate situațiile în care organele competente constată în mod direct săvârșirea unor contravenții sau află despre acestea prin intermediul mijloacelor de informare în masă, respectivele organe se sesizează din oficiu. Săvârșirea unei contravenții în domeniul reglementat de Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 dă naștere raportului juridic de drept substanțial care, în conținutul său, cuprinde dreptul organului constatator, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, de a trage la răspundere contravențională pe făptuitor și obligația acestuia de a suporta sancțiunea contravențională. Față de această modalitate de sesizare, Curtea reține că posibilitatea de a desfășura activitatea jurisdicțională din oficiu este întemeiată pe rolul activ pe care trebuie să îl îndeplinească Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ca autoritate ale cărei obiective și sarcini au fost în mod exclusiv orientate către domeniul discriminării, rol exercitat în vederea aflării adevărului și prevenirii și combaterii tuturor actelor de discriminare, așa cum Ordonanța Guvernului nr. 137/2000, prin însuși titlu, își propune ca finalitate.

27. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra declarațiilor pe care partea reclamată le-a făcut cu privire la tradițiile cecene privind femeile, în cadrul interviului acordat în data de 05.03.2022 publicației online FANATIK, și anume, la întrebarea reporterului:

”Acolo poți să omori femeile oricând! Nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva, dar mi se pare că ei își păstrează niște tradiții cu care eu sunt de acord. Asta e viziunea mea despre viață! Nu putem să mai fim niciodată ca ei. Noi am pierdut multe lucruri pe parcurs. Chiar dacă bisericile sunt din ce în ce mai populate, copiii noștri au alte

exemple în viață și altă educație. Îmi pare rău să spun lucrul ăsta, dar suntem foarte departe de ei!”

Luând act de autosesizare, astfel cum este formulată, Colegiul director urmează a analiza limita libertății de exprimare în raport cu dreptul la demnitate al femeilor.

28. În drept, raportându-ne la afirmațiile supuse dezbaterii, Colegiul Director analizează dacă declarațiile reclamatului constituie un comportament care prin latura sa de discurs public este de natură a se încadra în limitele dreptului la libertate de exprimare corelativ obligației de a nu discrimina, astfel cum este reglementată discriminarea în art. 2 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, și subsecvent un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, în sensul art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

29. Fapta poate fi considerată discriminatorie dacă aduce atingere unui drept, oricare dintre cele prevăzute și garantate de tratatele internaționale ratificate de România sau cele prevăzute de legislația națională.

30. Astfel, în cazul de față ne raportăm la libertatea de exprimare și corelativ la dreptul de a nu fi supus discriminării. Este dincolo de orice dubiu, că dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane. Tratatul discriminatoriu are de cele mai multe ori ca scop sau ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular, dacă acest tratament se manifestă în public.

31. Pe de altă parte, dreptul la de exprimare este garantat în Constituția României, care prevede în art. 30 alin. (1) și (6) că “(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Însă libertatea de exprimare, din perspectiva alin.1 al art. 30 trebuie coroborată cu alin.2 din art. 30 care prevede în mod expres că „(2) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

32. În aceeași argumentație trebuie subliniat faptul că Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în art.10 că: “orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare”, însă precizează în mod expres limitele acestui drept în alin. 2 al aceluiași articol: “exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru protecția reputației sau a drepturilor altora.”

33. Astfel, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea, interzicerea discriminării raportată la declarațiile părții reclamate. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și în consecință se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei sancțiuni contravenționale proporționale cu scopul urmărit.

34. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o

ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim, unul sau mai multe dintre obiectivele legitime enumerate în al doilea paragraf al art. 10,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801, a se vedea, de exemplu, Steel și alții împotriva Regatului Unit, 23 septembrie 1998, § 89, Rapoarte 1998 VII).

35. Testul „necesității într-o societate democratică” impune CNCD să stabilească dacă ingerința reclamată corespunde unei „nevoi sociale presante”. Potrivit CEDO, statele contractante au o anumită marjă de apreciere în evaluarea existenței unei astfel de nevoi, dar trebuie invocate motive foarte importante înainte ca o diferență de tratament bazată numai pe sex să poată fi considerată compatibilă cu Convenția, (a se vedea, Ünal Tekeli împotriva Turciei, § 53, Schuler-Zgraggen împotriva Elveției, 24 iunie 1993, § 67, Abdulaziz împotriva Regatului Unit, 24 aprilie, 1985, § 78, Burghartz împotriva Elveției, 22 februarie 1994, § 27; Schmidt împotriva Germaniei, 5 ianuarie 2006, 18 iulie 1994, § 27, Van Raalte împotriva Olandei, 21 februarie 1997, §39, Wessels-Bergervoetv împotriva Olandei, 11 octombrie 1996, § 49).

36. La evaluarea proporționalității interferenței, natura și severitatea pedepsei impuse se

numără printre factorii care trebuie luați în considerare (Petrovic împotriva Austriei, 27 martie 1998, §30, Karlheinz Schmidt împotriva Germaniei, 5 ianuarie 2006, 18 iulie 1994, § 24, and Van Raalte împotriva Olandei, 21 februarie 1997, §39.).

Ingerința să fie prevăzută de lege

37. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din OG nr. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2, alin. (8) din OG nr. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

38. Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, inclusiv a femeilor.

39. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, mesajul cu conotații discriminatorii, obiect al prezentei autosesizări, trebuie să întrunească următoarele elemente:

- un comportament manifestat în public,

- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de convingerile acestora, potrivit art. 2, alin.(1) coroborat cu art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată.

40. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

41. Colegiul director urmează să stabilească dacă interferența în libertatea exprimare „este necesară într-o societate democratică”. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”). Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.). În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO (vezi Handyside c. Regatul Unit par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

42. În scopul de a determina dacă substraturile declarațiilor din cadrul interviului părții reclamate, obiect al prezentei autosesizări, constituie o atitudine discriminatorie împotriva femeilor în limbajul public, Colegiul director urmează a examina: obiectivul urmărit de reclamat, conținutul declarațiilor, contextul în care au avut loc, rolul în societate al persoanei, autorul afirmației.

Obiectivul urmărit de către reclamat

43. Obiectivul urmărit de către reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de femei prin afirmații instigatoare ori a urmărit doar informarea publicului asupra unui subiect de interes public, cum ar fi tradițiile cecene? (vezi Jersild c. Danemarca). La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare, potrivit art. 2, alin. (1) și art. 15 din OG nr. 137/2000.

Astfel, potrivit art. 2, alin. (1) se definește ca fiind discriminare orice faptă care are „ca scop sau efect” încălcarea unui drept prevăzut de lege, deci include atât intenția, cât și culpa ca forme ale vinovăției.

44. Prevederile articolului 15 din OG nr.137/2000 sancționează două categorii de fapte și anume: *propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională (teza*

l) și apoi *comportamentul care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia (teza II).*

45. Distincția între cele două categorii de fapte este fundamentală, fiind de subliniat că, dacă propaganda naționalist-șovină ori instigarea la ură rasială sau națională presupune intenția, ***cea de a doua categorie de fapte prohibite de articolul sus citat nu presupune demonstrarea intenției autorului, fiind suficient ca mesajul în sine să fie susceptibil de a conduce la atare rezultat***, concluzie ce rezultă explicit din formularea textului normativ – “comportamentul care are ca scop sau vizează (...)”

46. Așadar, Colegiul Director va analiza dacă mesajul în speță are potențialul pericolului de comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare la adresa femeilor cu un anumit aspect fizic și nu **intenția de a discrimina**.

Conținutul declarațiilor și contextul în care a fost emis mesajul

47. Partea reclamată în contextul în care cecenii și-au asumat o implicare în războiul din Ucraina, iar reclamatul a evoluat în Cecenia, în cariera sa fotbalistică, a acordat un interviu publicat în data de 05.03.2022 publicației online FANATIK despre cum s-a desfășurat viața sportivă în Cecenia, care sunt tradițiile în țara respectivă, și cum este liderul cecen. Din lecturarea întregului interviu, este lesne de constatat că în mare parte a declarațiilor s-a discutat despre sport și despre condițiile în care se desfășoară competiția sportivă.

48. În cadrul interviului, la întrebarea reporterului “*Ce te-a șocat în Cecenia? Avem ceva de învățat de la ei?*”, partea reclamată a răspuns că: “*Acolo poți să omori femeile oricând! Nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva, dar mi se pare că ei își păstrează niște tradiții cu care eu sunt de acord. Asta e viziunea mea despre viață! Nu putem să mai fim niciodată ca ei. Noi am pierdut multe lucruri pe parcurs. Chiar dacă bisericile sunt din ce în ce mai populate, copiii noștri au alte exemple în viață și altă educație. Îmi pare rău să spun lucrul ăsta, dar suntem foarte departe de ei!*”

49. Colegiul director constată că informațiile privind tradițiile poporului cecen, deoarece vizează “chestiuni privind viața comunității” (CEDO, cauza Lingens vs. Austria) și poate contribui la dezbatere publică, însă cu condiția ca informațiile să fie neutre de gen și să nu aducă atingere drepturilor altor persoane, iar modul de prezentare a acestor informații să fie bazate pe fapte și nu judecări de valoare. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, §98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Pagina 9din 11Gijssels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42).

50. În analiza afirmațiilor care reprezintă obiectul autosesizării, Colegiul director ia act de susținerile părții reclamate, potrivit cărora afirmațiile care i se impută cu privire la femeii reprezintă o neglijență în exprimare, în sensul în care nu a fost atent în a distinge mai clar în răspunsurile oferite celor două întrebări formulate de jurnalist în același

enunț, considerând că orice cititor de bună credință interpretează și înțelege corect faptul că acesta a dezaprobat un tratament șocant aplicat femeilor.

51. Colegiul Director în analiza sa a considerat dacă răspunsul reclamantului, obiectul autosesizării, în întregime, poate fi văzut ca promovând violența împotriva femeilor.

52. O primă observație este că reclamantul a formulat un singur răspuns la cele două întrebări opuse. Specific, în prima parte menționează că ceea ce l-a șocat a fost că *“Acolo poți să omori femeile oricând!”* cu explicația adițională că *“Nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva [...]”*, continuând răspunsul său cu suportul pentru anumite tradiții ale poporului cecen.

53. Colegiul director a reținut că prin folosirea combinației a negației „nu” și adverbului „neapărat” care potrivit Dicționarului DEX înseamnă „sigur”, duce la anularea certitudinii, astfel că sintagma *nu neapărat că sunt de acord cu așa ceva*, nu exprimă clar că reclamantul dezaprobă în totalitate acest gen de violență împotriva femeilor cecene, și anume femucidul/femicidul.

54. Femucidul/femicidul potrivit Raportului Special ONU privind violența împotriva femeilor, este *uciderea legată de gen a femei, ca uciderea femeilor din cauza sexului și/sau genului lor. Ea constituie cea mai extremă formă de violență împotriva femeilor și cea mai violentă manifestarea discriminării femeilor și a inegalității acestora.* (Raportul Raportorului Special pentru violența împotriva femeile, cauzele și consecințele acesteia, 2016, A/71/398). Această practică fost des raportată de instituțiile europene sau organizațiile internaționale în apărarea drepturilor omului în Cecenia, regiune autonomă a Rusiei.

55. De asemenea, Colegiul Director reține că ceea ce contează, mai degrabă decât intenția din spatele afirmațiilor, este modul în care destinatarii le vor înțelege în mod obișnuit, iar potrivit alineatul 2 al art 10 reclamatul trebuia să prevadă consecințele unei astfel de exprimări, mai ales când aduce în dezbatere un subiect extrem de sensibil și grav, și anume violențele grave împotriva femeilor care rezultă în uciderea acestora.

56. Vulnerabilitatea publicului cu acces la afirmațiile respective este un alt element important pentru măsurarea impactului potențial al discursului asupra societății, deoarece propagarea rapidă a mesajelor, dublată de audiența extinsă la care agresorii pot dobândi acces, duce la expunerea femeilor, care reprezintă un grup de risc la violența de gen.

57. Ca urmare, Colegiul a apreciat că, deși afirmațiile respective ar fi o neglijență de exprimare din partea reclamatului, tipul acesta de afirmații, care sunt susceptibile de aprobare a uciderilor femeilor, reprezintă o formă de discriminare și violență împotriva femeilor iar impactul afirmațiilor reclamantului asupra femeilor fiind greu de măsurat mai ales în contextul national. În România, 1 din 4 femei a fost agresată fizic sau sexual de partener sau de fostul partener (Agenția Europeană privind Drepturile Omului), 2016). Potrivit datelor Comisiei Europene, România deține locul 7 în Uniunea Europeană privind uciderea femeilor pe criteriul de gen de către un membru al familiei sau partener. În ultimii ani au fost ucise 426 de femei de către un membru de familie (IGPR, 2021). În primele 8 luni ale anului 2021, polițiștii au intervenit în 28.477 cazuri de violență în familie, iar 33 de femei au fost ucise ca urmare a violenței domestice (IGPR, 2021). Curtea Europeană în cazul Buturugă împotriva României a subliniat necesitatea statutului român de a adresa în manieră comprehensivă fenomenul de violență domestică în toate formele sale (Buturugă împotriva României, feb. 2020, paragraf 76).

58. Colegiul reține că tipul acesta de afirmații care fac obiectul autosesizării constituie, prin urmare, un atac la adresa siguranței femeilor și un obstacol în calea asigurării unei protecții efective a drepturilor victimelor agresiunilor pe criteriu de gen, în ciuda cadrului legislativ existent. De asemenea, astfel de afirmații promovate în spațiul public de formatori de imagine, nu fac decât să consolideze atitudinile discriminatorii împotriva femeilor, normalizeze violența de gen și violența sexuală, promovează relații abuzive asupra femeilor a căror viață nu are valoare, să îi încurajeze pe agresori și să le descurajeze pe victimele violenței domestice.

59. În cazul Talpis împotriva Italiei, Curtea Europeană consideră că violența domestică afectează în primul rând femeile și că, în ciuda reformelor implementate, un număr mare de femei sunt ucise de partenerul sau foștii parteneri (femicid) și, în al doilea rând, că persistă atitudinile socio-culturale de toleranță față de violența domestică (Talpis împotriva Italiei, 2017, §145). Curtea admite că violența domestică este o problemă generală comună tuturor statelor membre și solicită statelor să ia măsuri de prevenire și combatere (Opuz împotriva Turciei, 2009, § 132).

60. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene arată că violența împotriva femeilor și violența domestică sunt răspândite în întreaga UE și se estimează că afectează 1 din 3 femei din UE sunt victime, în timp ce 1 din 5 femei sunt victime ale violenței domestice. (Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE, 2014).

61. Comisia Europeană recunoaște că *violența bazată pe gen – sau violența îndreptată împotriva unei femei pe motiv că este femeie sau care afectează în mod disproporționat femeile – rămâne una dintre cele mai mari provocări ale societăților noastre și este adânc înrădăcinată în inegalitatea de gen* și, prin urmare, trebuie prevenite și eliminate. Acestea sunt adesea combinate cu alte stereotipuri, cum ar fi cele bazate pe rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, iar acest lucru poate accentua impactul negativ al stereotipurilor. Pentru combaterea acestora, se impune abordarea acestora în toate domeniile societății inclusive a violenței sexuale și domestice. Strategia UE privind egalitatea de gen, COM (2020) 152 final și Eurobarometru special 465, iunie 2017.

62. Recomandarea Comitetului de Miniștri privind protecția femeilor împotriva violenței (Rec (2002)5 din 30 aprilie 2002) invită statele membre să introducă, dezvolte și/sau amelioreze, după caz, politicile naționale de luptă împotriva violenței.

63. Convenția ONU asupra Eliminării Tuturor Formelor Dediscriminare față de Femei prevede la articolul 5 obligativitatea statelor semnatare de eliminare a prejudecăților și practicilor cutumiare sau de altă natură care sunt bazate pe ideea de inferioritate sau superioare a unui sex, sau pe imaginea șablon privind rolul bărbatului sau al femeii. România a ratificat Convenția la 26 noiembrie 1981 prin Decretul nr. 342, publicat în „Buletinul Oficial al României“, partea I, nr. 94 din 28 noiembrie 1981. Raportorul Special ONU privind violența împotriva femeilor, și-a exprimat îngrijorarea în ce privește creșterea alarmantă a conținutului și atitudinilor sexiste, misoginistice și violente împotriva femeilor și fetelor în spațiul și media online, recomandând statelor să ia măsuri de prevenire și combatere a acestui fenomen datorită creării unui mediu ostil, degradant, umilitor și ofensiv care afectează demnitatea umană a acestora. (Raportul Raportorul Special privind violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele

acesteia asupra violenței online împotriva femeilor și fetelor din perspectiva drepturilor Omului, 2018, HRC/38/4).

64. De asemenea, Colegiul Director consideră că exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.

65. Dar exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, astfel în mod obligatoriu trebuie evitate afirmațiile care întăresc stereotipurile negative față de femei, având ca efect creșterea violenței împotriva lor sau uciderea lor.

Modul în care au fost făcute afirmațiile

66. Colegiul director urmează a analiza modul în care au fost făcute afirmațiile respective. Afirmațiile au fost făcute în public, la o publicație de presă online dar care au fost preluate de alte publicații online, canale TV, pagini web de informare și rețelele de socializare, care a dus la diseminarea rapidă și accesarea de un număr mare de persoane, inclusiv de agresorii și victimele violenței domestice.

Rolul în societate a persoanei, autor al afirmațiilor

67. Partea reclamată ca antrenor secund de fotbal al echipei naționale este considerat formator de opinie. Colegiul Director apreciază că formatorul de opinie trebuie să manifeste exigență și preocupare față de modul în care prezintă sau exprimă anumite opinii despre un anumit subiect ori eveniment și să depună o diligență sporită, chiar dacă este tentat să se lase condus de prejudecăți și stereotipuri ori de dorința de a prezenta o informație într-o manieră care atrage publicul. Ori, în acest context, este de natură îndoielnică faptul că nu ar fi cunoscut gravitatea afirmațiilor cât și impactul social.

68. Referindu-se la declarațiile reținute spre analiză și care fac obiectul plângerii deduse spre soluționare CNCD, Colegiul director consideră că aceste afirmații aduc atingere demnității femeilor, prin crearea unei atmosfere intimidante, ostile și degradante împotriva femeilor, stare de fapt pe care legea încearcă să o estompeze. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, tratamentul "degradant" este tratamentul care a cauzat victimelor sentimente de teama, de neliniște și de inferioritate, de natură a le umili și a le injosi (a se vedea, în acest sens, Kudla împotriva Poloniei [MC], Cererea nr. 30.210/96, paragraful 92, ECHR 2000-XI).

69. În ceea ce privește discriminarea pe motive de sex, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a afirmat în mod repetat că, în prezent, promovarea egalității de gen constituie un obiectiv important în statele membre ale Consiliului Europei [Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), 2012, pct. 127] și că, în principiu, „trebuie să fie invocate „motive foarte serioase” pentru ca o astfel de diferență de tratament să poată fi considerată compatibilă cu Convenția [Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit, 1985, pct. 78; Burghartz împotriva Elveției, 1994, pct. 27; Schuler-Zraggen împotriva Elveției, 1993, pct. 67; Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), 2012, pct. 127; J.D. și A. împotriva Regatului Unit, 2019, pct. 89]. **88.** Curtea a hotărât că referirile la tradiții,

presupuneri generale sau atitudini sociale predominante dintr-o anumită țară nu sunt suficiente pentru justificarea unei diferențe de tratament pe criterii de sex [Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), 2012, pct. 127]. De exemplu, statelor li se interzice să impună tradiții bazate pe ideea potrivit căreia bărbatul are un rol primordial în familie, iar femeia un rol secundar [Ünal Tekeli împotriva Turciei, 2004, pct. 63; Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), 2012, pct. 127].

70. Colegiul director reține faptul că exercitarea dreptului la liberă exprimare cu privire la diferite informații de interes public, trebuie protejată prin garantarea libertății de exprimare și de informare. Cu toate acestea, exercitarea acestui drept nu justifică declarațiile cu caracter discriminatoriu, bazate pe criteriul de gen.

71. În hotărârea sa din 9 octombrie 2001 în cauza C-377/98, Țările de Jos/Parlamentul European și Consiliu, Rec. 2001, p. I-7079, punctele 70-77, Curtea de Justiție a confirmat faptul că dreptul fundamental la demnitatea umană face parte din dreptul Uniunii. Din hotărâre reiese, în special, faptul că nu se poate face uz de niciunul dintre drepturile înscrise în această carte pentru a aduce atingere demnității altei persoane și că demnitatea persoanei face parte din substanța drepturilor înscrise în această carte. Carta trebuie, prin urmare, respectată, chiar în cazul restrângerii unui drept.

72. Având în vedere motivele expuse mai sus, Colegiul director constată că se întrunesc cumulativ elementele constitutive ale unei fapte de discriminare prevăzute art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată², apreciind că în cauză a fost încălcată demnitatea umană a femeilor.

73. În consecință, Colegiul director constată că aspectele sesizate constituie fapte de discriminare potrivit art. 2, alin. 1 și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată și decide sancționarea părții reclamate cu **avertisment**.

74. De asemenea, Colegiul director recomandă părții reclamate ca, pe viitor, să evite utilizarea de apelative care pot conduce la săvârșirea unei fapte de discriminare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20, alin. (2) din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu 5 voturi pentru și 3 împotriva ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Admiterea excepției lipsei calității procesuale active a petentului;
2. Constatarea existenței unui tratament diferențiat, discriminatoriu, pe criteriul de gen, conform art. 2 alin.(1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
3. Sancționarea părții reclamate cu avertisment, conform art. 26 alin (1) din O.G. nr. 137/2000 coroborat cu art. 8 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;

4. Obligă partea reclamată să publice în mass-media un rezumat al prezentei hotărâri de constatare a faptei de discriminare;
5. O copie a hotărârii se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și a Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BABUȘ RADU - Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA - Membră

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

HORIA GRAMA – Membru

CRISTIAN JURA – Membru

MARIA MOȚA – Membră

POPA CLAUDIA SORINA – Membră

**Redactat/Motivat: Bănică Claudia Cerasela
Angelica Paraschiv Gergely**

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și

sanționarea faptelor de discriminare și a Legii 554/2004, a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

